

Література

1. Финансовая буря — где же мы находимся? Мат. выступления г. Ж.-К. Трише, президента ЕЦБ (Economic Club of New York) 14.10.08.
2. Фінансова криза добралася і до європейських банків: За мат. Інтерфакс-Україна. — <http://news.finance.ua>
3. Тітов О. Державний дах: За мат. Інвестгазети. — <http://news.finance.ua>
4. Про окремі питання діяльності банків: Постанова Правління НБУ від 05.02.09 № 49.

Стаття надійшла до редакції 10.03.09.

УДК 336.14

С. Я. Кондратюк

канд. екон. наук, доц.,
доцент кафедри фінансів
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

БЮДЖЕТНІ ЗАКЛАДИ ДЕРЖАВИ: ПРИРОДА І НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Рассмотрены сущность и формы учреждений, их классификация, разделение на бюджетные и небюджетные учреждения государства. Определены организационно-правовые формы бюджетных учреждений, выделены виды бюджетных органов с отдельной классификацией органов исполнительной власти. Показаны правовые и финансовые основы организации бюджетных учреждений, их главные и специфические признаки в разрезе видового отличия.

The essence and forms of establishments, them classification, division into budget and unbudgeted establishments of the state is considered. The organize-legal forms of budget establishments are certain; the kinds of budget bodies with separate classification of bodies of the executive authority are allocated. Are shown the lawful and financial bases of the organization of budgetary establishments, their main and specific signs in the section of specific difference.

Ключові слова: *бюджетні і небюджетні заклади держави, бюджетні структури, ознаки бюджетних закладів, бюджетні інституції.*

Держава виконує свої функції як безпосередньо через систему органів державної влади, влади Автономної Республіки Крим та місцевого самоврядування, так і через належні їм підприємства, організації та установи, що діють на основі державної або комунальної власності. Дана сукупність для раціонального та ефектив-

ного функціонування має бути впорядкованою та відлагодженою системою. На жаль, український досвід свідчить про хаотичність і неврегульованість цієї системи, що дозволяє управляти майном і бюджетними коштами в ручному режимі та одержувача бюрократичну ренту від державної й комунальної власності. Через це розбіжності в розумінні природи бюджетних структур потребують наукового опрацювання та врегулювання на законодавчому рівні.

Проблемі діяльності бюджетних структур присвятили публікації вітчизняні науковці С. А. Буковинський, О. П. Кириленко, В. М. Опарін, К. В. Павлюк, О. Р. Романенко, Л. Д. Сафонова, О. О. Чечуліна, С. І. Юрій та інші. Вони вивчали різні аспекти, проте в Україні недостатньо досліджень з всебічного вивчення природи закладів держави. Тому метою статті є дослідити сутність і напрями розвитку бюджетних закладів держави.

Насамперед бюджетна організація є юридичною особою публічного права, створюється розпорядчим актом Президента України, органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування. У п. 3 ст. 83 Цивільний кодекс України визначає «установу як організацію, створену однією або кількома особами (засновниками), **які не беруть участі в управлінні нею**, шляхом об'єднання (виділення) їхнього майна для досягнення мети, визначеної засновниками, за рахунок цього майна» (*виділено автором. — С. К.*). Проте Кодекс не визначає, що установа не має основною метою діяльності одержання прибутку і не розподіляє одержаний прибуток між учасниками даної діяльності.

Наведемо визначення поняття бюджетної структури (організації) за окремими авторськими джерелами (табл. 1). Слід зауважити, що подані визначення не є вичерпними з правового погляду, оскільки невиразно окреслені можливі організаційно-правові форми, в яких можуть існувати бюджетні структури, нечітко встановлені їхні ознаки.

Функціонально організована структура, яка побудована відповідно до напрямів і цілей діяльності, є закладом. Заклад виконує управлінські, владні, соціальні, виробничі або інші господарські функції. Вирізняють такі організаційно-правові форми закладів: а) орган, що виконує функції влади, управління й контролю; б) установа та організація, що виконує діяльність господарського, некомерційного, соціально-побутового або культурно-освітнього характеру без виконання управлінських функцій; в) підприємство.

Таблиця 1

**ВИЗНАЧЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ СТРУКТУРИ
(ОРГАНІЗАЦІЇ) ЗА ОКРЕМИМИ ДЖЕРЕЛАМИ**

Джерело	Визначення
Бюджетний менеджмент: Підручник / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін.; За заг. ред. проф. В. М. Федосова	Установи невинробничої сфери, основним джерелом фінансування яких є бюджетні кошти, називаються <i>бюджетними</i> . До них належать установи освіти, охорони здоров'я, науки, державної влади й управління, оборони і правоохоронних органів [1, с. 209]
Економічна енциклопедія: Т. 1 / С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін.	<i>Бюджетні установи</i> — установи, які фінансуються переважно або цілком із державного та місцевого бюджетів (органи управління, армія, освіта, охорона здоров'я та ін.) [3, с. 128—129]
Большой экономический словарь / Под ред. А. Н. Азрилияна	<i>Бюджетна установа</i> — організація, що створена органами державної влади Російської Федерації, органами державної влади суб'єктів Російської Федерації, органами місцевого самоуправління для здійснення управлінських, соціально-культурних, науково-технічних або інших функцій некомерційного характеру, діяльність якої фінансується з відповідного бюджету або бюджету державного позабюджетного фонду на основі кошторису доходів і видатків. До таких організацій належать органи управління, армія, суди, прокуратура, багато установ соціально-культурної сфери, науки, освіти, охорони здоров'я [2, с. 1131]
<i>Романенко О. Р.</i> Фінанси	Установи, які фінансуються з бюджету (школи, лікарні, поліклініки, установи культури, дитячі дошкільні установи, державні органи влади і управління тощо), називаються бюджетними. Їх фінансова діяльність пов'язана з кошторисним фінансуванням, що полягає у забезпеченні витрат за рахунок зовнішнього фінансування. Як метод організації фінансової діяльності кошторисне фінансування застосовується у тих сферах, де важко забезпечити самоокупність і прибутковість. В окремих випадках у межах одного підприємства чи організації може застосовуватись одночасно кошторисне фінансування і комерційна діяльність [6, с. 85]

Джерело	Визначення
<i>Опарін В. М., Малько В. І., Кондратюк С. Я., Коломісць Г. Б.</i> Бюджетна система	<i>Бюджетна установа</i> — орган, установа чи організація, визначена або створена згідно з Конституцією України, а також установа чи організація, що створена у встановленому порядку органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим чи органами місцевого самоврядування, яка повністю утримується за рахунок Державного бюджету України чи місцевих бюджетів. Бюджетні установи є неприбутковими [4, с. 303]
<i>Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б.</i> Современный экономический словарь	<i>Бюджетні установи</i> — установи, які фінансуються переважно або цілком із коштів державного і місцевого бюджетів. До таких організацій належать органи управління, армія, суди, прокуратура, багато які установи соціально-культурної сфери, науки, освіти, охорони здоров'я [5, с. 40]

Заклад являє собою тип організаційної структури, побудованої відповідно до видів виконуваних робіт, і складається з певного штату працівників та адміністрації. Заклади розрізняють за такими ознаками: власністю (державні, комунальні, приватні); правосуб'єктністю (суб'єкти господарювання, суб'єкти, що не господарюють); кількістю засновників (унітарні, корпоративні); діяльністю (виробнича, невиробнича, господарська, негосподарська); профілем (наукові, освітні, медичні, культурно-просвітницькі, соціальні тощо); методом господарювання (комерційні, некомерційні); масштабами діяльності (центральні, регіональні, місцеві); чисельністю працівників (великі, середні, малі); статусом (постійні, тимчасові, виборні). Заклади можуть бути бюджетні та небюджетні¹.

Бюджетний заклад може мати такі організаційно-правові форми, як бюджетний орган, бюджетна установа або бюджетна організація. Бюджетним органом є заклад, утворений для виконання функцій і компетенцій (влади, управління, контролю тощо), покладених Конституцією України на державу або місцеві органи влади, який утримується за бюджетні кошти. Виокремлюють такі

¹ Небюджетні заклади (орган, установа, організація, підприємство) у даній статті не розглядаються.

види бюджетних органів: 1) орган влади виконавчої, законодавчої і судової; 2) орган галузевого чи функціонального управління; 3) орган контролю. Зокрема, органи виконавчої влади як бюджетні органи можна класифікувати в розрізі таких ознак:

— за характером джерел фінансування виділяють органи, що мають: фінансування з державного чи місцевого бюджету, змішане фінансування — з загального фонду державного чи місцевого бюджету та власних надходжень;

— за характером компетенції вирізняють органи загальної компетенції (Кабінет Міністрів, місцеві державні адміністрації), а також органи спеціальної — галузевої, міжгалузевої і функціональної — компетенції (решта органів виконавчої влади);

— за порядком прийняття рішень органи поділяються на колегіальні, в яких право прийняття рішень від імені органу мають певні колективи (Кабінет Міністрів, різні державні комісії тощо), котрі очолюються керівником органу, та єдиноначальні, в яких право прийняття рішень від імені органу має одна особа (міністр, голова державного комітету, голова місцевої державної адміністрації).

Держава, органи державної влади та органи місцевого самоврядування не є суб'єктами господарювання і не можуть здійснювати некомерційну господарську діяльність, а здійснюють негосподарську діяльність. Діяльність суб'єктів, що не господарюють (бюджетних органів), спрямована на створення і підтримання необхідних матеріально-технічних умов їх функціонування, що здійснюється за участі або без участі суб'єктів господарювання, є господарським забезпеченням діяльності суб'єктів, які не господарюють.

Рішення бюджетних органів з фінансових, адміністративних та управлінських компетенцій, крім організаційно-господарських, в яких орган державної влади або орган місцевого самоврядування є суб'єктом, наділеним господарською компетенцією, приймаються від імені цього органу й у межах його владних компетенцій. Господарська компетенція органів державної влади та органів місцевого самоврядування реалізується від імені відповідної державної чи комунальної організації. Бюджетним органам управління, які здійснюють організаційно-господарські компетенції до підпорядкованих бюджетних організацій і установ державного та комунального секторів економіки, забороняється делегувати іншим суб'єктам повноваження щодо розпорядження власністю і управління їхньою діяльністю.

Бюджетний заклад в окремих випадках може поєднувати організаційно-правові форми у своєму складі: 1) бюджетний орган і

бюджетну організацію; 2) бюджетну установу як окрему юридичну особу у формі бюджетної організації; 3) бюджетний орган і бюджетну установу. Поєднання у складі юридичної особи кількох зазначених організаційно-правових форм становить *бюджетний заклад*.

Бюджетна установа створюється і діє на підставі положення, затвердженого в установленому порядку, має державну або комунальну власність, здійснює свою діяльність на неприбуткових і некомерційних засадах, яка переважно чи повністю утримується за рахунок коштів відповідного державного чи місцевого бюджетів.

Бюджетна організація створюється і діє на підставі статуту (положення), затвердженого органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим чи органами місцевого самоврядування як юридична особа, яка переважно утримується за кошти відповідного державного чи місцевого бюджетів. Вона є формою професійного угруповування (об'єднання) відокремлених підрозділів у межах певної структури для здійснення їх спільної діяльності, спрямованої на реалізацію програми або мети. Це є група бюджетних установ, що в сукупності становить єдину організацію з централізованою бухгалтерією. Бюджетна організація є вищою організаційно-правовою формою порівняно з бюджетною установою.

Бюджетні організація й установа мають право розробляти свій фінансовий план, який залежно від джерел фінансування і правосуб'єктності складається у формі кошторису видатків або кошторису доходів та видатків. Кошторис підтверджує компетенції бюджетних закладів щодо одержання доходів та здійснення видатків, визначає обсяг і спрямування коштів для виконання закладом своїх функцій та досягнення цілей, визначених на рік відповідно до бюджетних призначень.

Діяльність бюджетних організацій і установ є основною і додатковою, негосподарською і господарською. Залежно від походження одержання доходів діяльність бюджетних організацій і установ держави поділяється на: 1) основну (негосподарську) бюджетну діяльність, що здійснюється в інтересах Українського народу чи територіальної громади переважно за рахунок коштів загального фонду кошторису; 2) додаткову (господарську) позабюджетну діяльність, яка є наданням платних послуг, виконанням робіт чи здійсненням іншої діяльності, пов'язаної з основною діяльністю, доходи від якої спрямовуються на здійснення видатків, передбачених у спеціальному фонді кошторису, без одержання прибутку.

Під господарською діяльністю бюджетних організацій і установ розуміється додаткова до основної діяльність у сфері суспільного виробництва, спрямована на виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність. Бюджетні організації й установи як суб'єкти, що не господарюють, є учасниками господарських відносин, котрі здійснюють несистематичну господарську діяльність, реалізуючи господарські компетенції, мають відокремлене майно і несуть обмежену відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна.

Некомерційне господарювання як самостійна систематична господарська діяльність спрямована на досягнення економічних, соціальних та інших результатів без мети одержання прибутку. Бюджетні організації й установи державного або комунального секторів економіки здійснюють некомерційну господарську діяльність у галузях (видах діяльності) на основі рішення відповідного власника (органу державної влади чи місцевого самоврядування). На суб'єктів, що не господарюють, які здійснюють некомерційну господарську діяльність, поширюється загальне регулювання господарської діяльності з урахуванням їхніх особливостей.

Управління господарською діяльністю у державному або комунальному секторі економіки здійснюється через систему організаційно-господарських компетенцій державних органів чи територіальних громад та органів місцевого самоврядування до підпорядкованих бюджетних закладів, здійснюють свою діяльність на основі права господарського відання або права оперативного управління. Власник або компетентний бюджетний орган визначає також правовий статус та правовий режим майна бюджетних організацій і установ (табл. 2).

Правовий статус окремого бюджетного закладу в державному чи комунальному секторі економіки визначається уповноваженими органами управління. Відносини бюджетних органів управління з окремими бюджетними закладами можуть здійснюватися на договірних засадах. Бюджетний заклад може бути з правовим статусом юридичної особи або без статусу юридичної особи. Бюджетний заклад зі статусом юридичної особи має окремий особовий рахунок у органі Державного казначейства та бухгалтерський баланс. Бюджетні установи без статусу юридичної особи утримуються через систему централізованих бухгалтерій розпорядника бюджетних коштів. Кожний бюджетний заклад (розпорядник бюджетних коштів) має власний код відомчої класифікації видат-

ків, який ідентифікує його з головним розпорядником бюджетних коштів, до складу якого він входить. Бюджетний заклад (розпорядник бюджетних коштів), що фінансується з місцевого бюджету, ідентифікується з цим бюджетом за територіальною ознакою.

Таблиця 2

**ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОВОГО
РЕЖИМУ МАЙНА БЮДЖЕТНИХ ЗАКЛАДІВ**

Форма правового режиму майна	Характеристика правового режиму майна бюджетного закладу
Право господарського відання	Речове право бюджетного закладу на володіння, користування і розпорядження майном, закріпленим за ним власником (уповноваженим ним органом), з обмеженням правомочності розпорядження щодо окремих видів майна за згодою власника. Власник майна здійснює контроль за використанням та збереженням належного йому майна безпосередньо або через уповноважений ним орган
Право оперативного управління	Речове право бюджетного закладу на розпорядження і користування майном, закріпленим за ним власником (уповноваженим ним органом) для здійснення негосподарської та некомерційної господарської діяльності, у встановлених межах. Власник майна здійснює контроль за використанням і збереженням переданого в оперативне управління майна безпосередньо або через уповноважений ним орган і має право вилучати надлишкове майно, а також майно, що не використовується або використовується не за призначенням
Право оперативного використання майна	Відокремлений підрозділ (структурна одиниця) бюджетної організації використовує надане йому майно для здійснення основної негосподарської та додаткової господарської діяльності на праві оперативного використання майна. Обсяг його майнових прав у межах права оперативного використання майна визначається бюджетною організацією, до складу якої входить зазначена структура

Бюджетні заклади не можуть бути визнані банкрутом, а також відокремлені структурні підрозділи бюджетної організації. Відокремлені підрозділи (структурні одиниці) бюджетних організацій є бюджетними установами, що здійснюють свою діяльність від імені цих бюджетних організацій, але без статусу юридичної особи. Бюджетні установи наділяються частиною майна бюджетних організацій, здійснюючи щодо нього право оперативного ви-

користання чи інше речове право. Вони можуть мати бюджетні рахунки в територіальних органах Державного казначейства. Бюджетні установи як відокремлені підрозділи бюджетної організації діють на підставі положення, затвердженого цією організацією.

Бюджетний заклад не має права здійснювати запозичення в будь-якій формі або надавати за рахунок бюджетних коштів позики юридичним та фізичним особам. Додержуючись принципу ефективності, бюджетний заклад має прагнути: досягнути запланованих цілей при залученні мінімального обсягу бюджетних коштів, дістати максимальний результат при використанні наданих бюджетом обсягів коштів; здійснювати витрачання бюджетних коштів на конкурентних засадах; використовувати майно та цінності в найбільш ефективний спосіб.

Бюджетні заклади створюються й ліквідовуються відповідно до вимог чинного законодавства. Створення нових бюджетних закладів здійснюється виключно після одержання додаткових лімітів асигнувань — сума коштів у межах бюджетних призначень передбачена на виконання новим закладом своїх компетенцій.

Для впорядкування в Україні створення, реорганізації і ліквідації бюджетних закладів потрібно сформувати Державний реєстр бюджетних закладів, яким надається бюджетне фінансування. Бюджетні заклади включаються Міністерством фінансів України до Державного реєстру за умови додержання принципу соціально-економічної доцільності та ефективності. Положення про Державний реєстр бюджетних закладів затверджується Кабінетом Міністрів України.

Бюджетні заклади, включені до Державного реєстру користуються податковими пільгами відповідно до законодавства України, не можуть змінювати основну діяльність і додаткові види діяльності та повинні не менш як 50 % перевищення доходів над видатками від своєї додаткової діяльності спрямовувати на розвиток основної діяльності. Міністерство фінансів має вести Державний реєстр усіх бюджетних закладів в Україні в розрізі розпорядників бюджетних коштів із зазначенням їх мережі (перелік бюджетних закладів, згрупованих за однорідними функціями), контингентів (перелік об'єктів, згрупованих за однорідними ознаками, яким надаються послуги бюджетними закладами за рахунок бюджетних коштів) і штатів (чисельність працівників у бюджетному закладі).

Мережа, контингенти і штати для бюджетних закладів установлюються головними розпорядниками бюджетних коштів у ме-

жах доведених лімітів асигнувань. Збільшення мережі бюджетних закладів, яке тягне збільшення бюджетних асигнувань на її утримання, може відбуватися виключно після одержання додаткових лімітів асигнувань у Міністерстві фінансів України, якщо фінансування здійснюється з державного бюджету України або за рахунок трансфертів з державного бюджету України, та у фінансовому органі відповідної Ради, якщо фінансування здійснюється з місцевого бюджету.

Розпорядником бюджетних коштів є будь-який бюджетний заклад, що має правовий статус та компетенції на одержання бюджетних асигнувань, взяття бюджетних зобов'язань та здійснення платежів. За обсягом наданих прав розпорядники бюджетних коштів поділяються на головних розпорядників бюджетних коштів та розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня. Головним розпорядником бюджетних коштів є бюджетний заклад (розпорядник першого рівня), що має статус юридичної особи, одержує повноваження через установлення бюджетних призначень у бюджеті та забезпечує управління бюджетними коштами. Розпорядникові бюджетних коштів нижчого рівня за підпорядкованістю головному розпоряднику бюджетних коштів поділяються на розпорядників другого і третього рівнів.

Кожний бюджетний заклад з правовим статусом має свій бухгалтерський баланс, що ведеться своєю бухгалтерією або централізованою бухгалтерією, а також органом Державного казначейства, який здійснює його фінансування. Баланс бюджетних установ, що не є юридичними особами, ведеться централізованими бухгалтеріями розпорядника бюджетних коштів, до складу якого входить бюджетна установа. Баланс бюджетного закладу складається з: а) активів — витрати, необоротні й оборотні активи; б) пасивів — власний капітал, зобов'язання і доходи. Орган Державного казначейства при здійсненні фінансування бюджетного закладу самостійно веде його баланс активів і пасивів. Бюджетний заклад звіряє дані балансу з даними органу Державного казначейства, який здійснює фінансування бюджетного закладу в період звітності.

Для ліквідації будь-якого бюджетного закладу уповноважений орган зобов'язаний визначити його правонаступника та бюджетні заклади, до яких передається майно. У разі невизначеності правонаступника бюджетного закладу ним стає розпорядник бюджетних коштів, до складу якого входила бюджетна установа, а для головних розпорядників бюджетних коштів — відповідно Кабінет Міністрів України при фінансуванні з Дер-

жавного бюджету України, або орган відповідної місцевої Ради при фінансуванні з місцевого бюджету. Бюджетний заклад вважається остаточно ліквідованим після закриття його балансу в органі Державного казначейства, що здійснював бюджетне фінансування, та скасування коду цього бюджетного закладу Міністерством фінансів України.

З викладеного можна виокремити такі головні і специфічні ознаки природи бюджетного закладу (табл. 3). По-перше, мета створення і основна діяльність бюджетного закладу не передбачає одержання прибутку — вихідна ознака.

Таблиця 3

**ГОЛОВНІ ТА СПЕЦИФІЧНІ ОЗНАКИ
БЮДЖЕТНИХ ЗАКЛАДІВ У РОЗРІЗІ ЇХ ФОРМ**

Ознаки	Організаційно-правова форма бюджетного закладу		
	бюджетний орган	бюджетна організація	бюджетна установа
Форма власності	державна чи комунальна	державна чи комунальна	державна чи комунальна
Правовий статус	юридична особа публічного права	юридична особа публічного права	переважно як відокремлений підрозділ (структурна одиниця) бюджетної організації
Бюджетні компетенції	головний розпорядник бюджетних коштів	розпорядник бюджетних коштів другого ступеня	розпорядник бюджетних коштів третього ступеня
Правовий режим майна	господарське відання майном	оперативне управління майном	оперативне використання майна
Форми реалізації права власності	володіння, користування і розпорядження	розпорядження і користування	користування
Господарські компетенції	організаційно-установчі та організаційно-господарські	Господарсько-виробничі	внутрішньогосподарські
Правосуб'єктність	негосподарський	негосподарський і некомерційний господарський	негосподарський і некомерційний господарський

Ознаки	Організаційно-правова форма бюджетного закладу		
	бюджетний орган	бюджетна організація	бюджетна установа
Результат діяльності	неприбутковий	неприбутковий	неприбутковий
Форма бюджетного фінансування	кошторисне фінансування	кошторисне фінансування	кошторисне фінансування
Характер діяльності	невиробничий	невиробничий	невиробничий

Створювати бюджетні заклади може тільки держава для досягнення соціальних, культурних, освітніх, наукових і управлінських цілей, з метою охорони здоров'я громадян, розвитку фізичної культури і спорту, задоволення духовних та інших нематеріальних потреб громадян, захисту прав, законних інтересів громадян і організацій, розв'язання суперечок і конфліктів, надання юридичної допомоги, а також з іншими цілями, спрямованими на досягнення суспільних благ. Виходячи із чинної практики допускається додаткова некомерційна господарська діяльність бюджетного закладу, але без шкоди основній діяльності, із цільовим спрямуванням одержання доходів на досягнення головної мети, заради якої вони створені.

Друга (похідна) ознака бюджетних закладів — відсутність розподілу одержаного прибутку між учасниками — є достатньо очевидною і впливає з першої. Бюджетні заклади фінансуються їх власниками (Україна, Автономна Республіка Крим або орган місцевого самоврядування) із відповідного бюджету.

Важливою є третя, власне фінансова, головна ознака для бюджетного закладу. Це вже згадана раніше умова фінансування основної діяльності бюджетного закладу цілком або частково за рахунок коштів відповідного бюджету на основі кошторису доходів і видатків. Варто звернути увагу, що фінансується саме основна діяльність бюджетного закладу, тобто мета і напрями діяльності, котрі визначені державою при його створенні. Власник майна бюджетного закладу несе субсидіарну (спільну з закладом) відповідальність за його зобов'язаннями.

Отже, сформулюємо визначення бюджетного закладу з урахуванням усіх трьох названих основних ознак: бюджетний заклад — створений органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим чи органами місцевого самоврядування заклад, основна діяльність якого фінансується власником цілком

чи частково з державного чи місцевого бюджету на основі затвердженого ним кошторису доходів і видатків. Затвердження кошторису доходів і видатків бюджетного закладу органами державної влади чи місцевого самоврядування (компетентними бюджетними органами) має важливе значення для здійснення попереднього і наступного контролю щодо одержаних бюджетних коштів за період фінансування, а також проведення контролю за напрямками їх використання.

Отже, щоб визначити, який заклад може бути названий бюджетним, потрібно: установити, що заклад є неприбутковим; провести правове дослідження установчих документів для з'ясування організаційно-правової форми, правового статусу і правосуб'єктності; дослідити наявність державної чи комунальної форми власності (України, Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування) на майно, його правовий режим і форми реалізації права власності; проаналізувати характер діяльності і визначити господарські компетенції, розглянути фінансові взаємовідносини (бюджетні компетенції), а також наявність кошторисного фінансування основної діяльності та з якого бюджету воно здійснюється. Потребують дальших досліджень засади небюджетних закладів держави, адже дотепер не досліджена природа бюджетних і небюджетних послуг бюджетних закладів держави, державних (управлінських) послуг бюджетних органів та їх видів, система адміністрування бюджетних закладів держави як важлива складова бюджетного менеджменту.

Література

1. Бюджетний менеджмент: Підручник / В. Федосов, В.Опарін, Л. Сафорова та ін.; За заг. ред. проф. В. М. Федосова. — К.: КНЕУ, 2004. — 864 с.
2. Большой экономический словарь / Под ред. А.Н. Азрилияна. — 4-е изд., перераб. и доп. — М.: Ин-т новой экономики, 1999. — 1248 с.
3. Економічна енциклопедія: У 3 т. / С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. — К.: Видав. центр «Академія», 2000. — Т. 1. — 864 с.
4. Опарін В. М., Малько В. І., Кондратюк С. Я., Коломісць Г. Б. Бюджетна система: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2002. — 336 с.
5. Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б. Современный экономический словарь. — М.: ИНФРА-М, 1996. — 496 с.
6. Романенко О. Р. Фінанси: Підручник. — К.: Центр навч. літ., 2003. — 312 с.

Стаття надійшла до редакції 14.01.09.